

Jan Gravemaker: 40 jaar leren in de praktijk

‘Leerbedrijf zijn wordt exclusiever, dat is goed’

Hij werkte bijna veertig jaar voor het leerlingstelsel en gelooft in leren op de werkplek. Eerst binnen de LSBL, de leerlingstelselorganisatie voor de levensmiddelenindustrie, en later binnen Lobas, dat nu Aequor is. Op 16 december nam Jan Gravemaker (63) afscheid van Aequor.

Omdat zijn broer het akkerbouwbedrijf van hun vader in de Wieringermeer overnam, ging Jan Gravemaker studeren. Met de studie levensmiddelentechnologie in Bolsward leek hij voorbestemd om directeur van een zuivelfabriek te worden. Maar hij koos voor het landelijk orgaan voor de levensmiddelenindustrie, de LSBL.

“Door het vak bedrijfsorganisatie ontdekte ik dat de factor mens me meer aansprak dan de techniek. Dus toen ik in 1971 mijn diploma had, solliciteerde ik bij de LSBL. Het was een leuke tijd, het leerlingstelsel was in opbouw, we gingen de bedrijven langs om managers te overtuigen van het nut van opleidingen. Vooral in de niet-zuivelfabrieken kregen we wel eens de reactie: ‘Wij hebben alleen maar dom werk’. Dat hoor je zelfs nu nog wel eens. Maar op de

lange termijn is opleiding, ook voor mensen op de werkvloer, enorm belangrijk. Deze mensen zijn de eersten die storingen opmerken en fouten en verliezen kunnen voorkomen. Zij hebben veel invloed op de kwaliteit.”

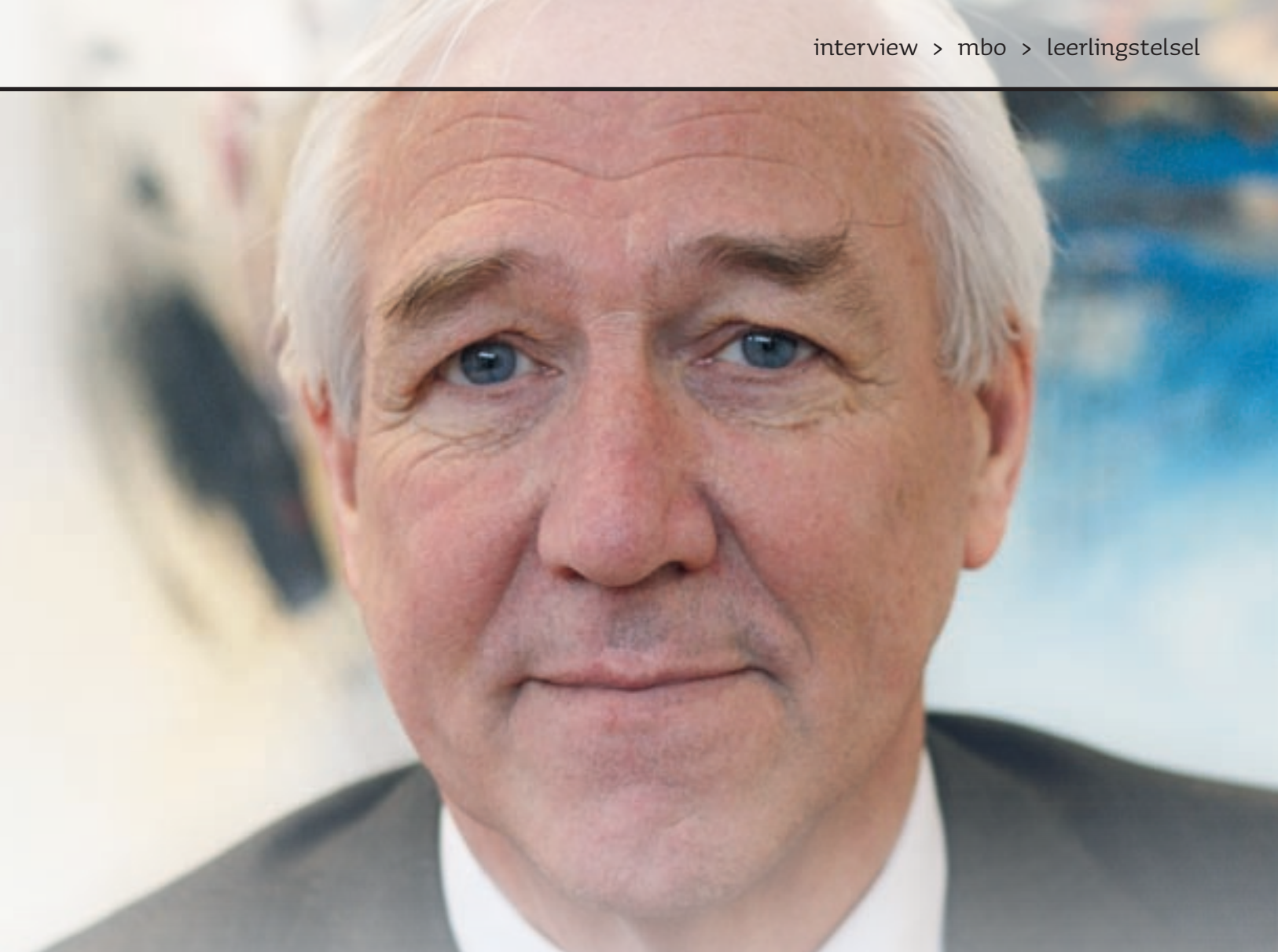
Gravemaker was consultant-leraar bij het orgaan voor de levensmiddelenindustrie. Wat hield die functie in?

“We zorgden, zoals bij alle leerlingstelsels, voor de begeleiding van de praktijkopleiding in de bedrijven. Ik bezocht de leerlingen minimaal zes keer per jaar op het bedrijf en gaf daarnaast een aantal lessen per week op de school. Vanaf de jaren zeventig begonnen we met het integreren van basisvakken als rekenen, scheikunde en Nederlands in de beroepsgerichte vakken, waardoor de kennis beter aansloot bij de processen binnen de bedrijven. Bij het

praktijkexamen zeiden we: ‘Ga het maar doen, neem die functie maar over’. Het bedrijf moest bovendien een verklaring afgeven of de leerling bevoegd was bepaalde functies zelfstandig te vervullen. Eigenlijk boden we toen dus al competentiegericht onderwijs aan.

Bedrijven weten heel goed wat competentiegericht opleiden of instrueren is. Wat ze moeten leren is expliciet maken wat ze van werknemers verwachten. Bedrijfsadviseurs van nu zouden veel meer aan de bedrijven moeten vragen wat er niet goed gaat in het bedrijf of wat er nog verder verbeterd kan worden. Wat er dan geleerd moet worden en door wie.”

In 1984 werd Gravemaker adjunct-directeur van de LSBL en in 1991 algemeen directeur. Voor welke uitdagingen kwam hij als adjunct-directeur te staan?

‘Bedrijven weten heel goed wat competentiegericht opleiden is. Wat ze moeten leren is expliciet maken wat ze van werknemers verwachten.’

“Eind jaren zeventig was het economische crisis. Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden werd er veel geld geïnvesteerd, om het aantal leerwerkplekken te verdubbelen. In plaats van 180 gulden ‘patroonsvergoeding’ kregen de leerbedrijven voortaan 2000 gulden per leerling. En er kwam geld vrij voor promotiemateriaal en het ontwikkelen van nieuwe opleidingen. De verdubbeling slaagde en is redelijk duurzaam gebleken.”

Eind jaren tachtig speelde de sectorvorming in het beroepsonderwijs. De sector groen kreeg haar eigen agrarische opleidingscentra. Wat betekende dit voor het leerlingstelsel?

“De aoc’s kregen de verantwoordelijkheid voor het leerlingwezen. De landelijke organen hadden voortaan een voorwaardenscheppende rol. Namelijk het ontwikkelen van de

kwalificatiestructuur en de zorg voor de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde leerbedrijven. De leerlingen verdwenen dus uit het bereik, die werden begeleid vanuit de scholen. Voor de landelijke organen waren de bedrijven voortaan het centrale aandachtspunt. Consulenten werden bedrijfsadviseurs.”

Hoe kwam de LSBT binnen de groene sector terecht?

“Ook binnen het leerlingstelsel speelde de vraag: moeten wij naar grotere eenheden? En hoe dan? Bij het zoeken naar partners keken we naar verwantschap in doelgroep, markt en opleidingsprogramma. Wat betreft markt en doelgroepen zit de levensmiddelenindustrie dicht bij de procesindustrie dan bij het groene onderwijs. Het maakt bijvoorbeeld qua techniek niet zoveel uit of je macaroni maakt of pvc-bui-

zen, het proces is hetzelfde. Ook het type ondernemingen en hun positie op de arbeidsmarkt is vergelijkbaar. Het ministerie van LNV wilde echter dat we binnen het groene onderwijs bleven. Dat is uiteindelijk met financiële druk min of meer afgedwongen. Zo fuseerden wij met VOLLT, de leerlingstelselorganisatie voor landbouw, en LSBC, voor bosbouw en cultuurtechniek. We gingen verder onder de naam Lobas, dat later Aequor werd. Voordeel van de binding met het groene onderwijs is dat de schaal van de aoc’s overzichtelijk is. Anderzijds hebben veel bedrijven in de levensmiddelenindustrie juist behoefte aan een combinatie van Aequor- en procesindustrie-opleidingen, of ze stappen over van de een naar de ander.”

Schout de directie van Tobias. Gravemaker was verantwoordelijk voor de contacten met de bedrijven.

“Een van mijn belangrijkste opdrachten was het ontwikkelen van het systeem en de organisatie voor de erkenning van de leerbedrijven, hierbij rekening houdend met de aard en structuur van de verschillende sectoren. Naar mijn idee hoefde de verdeling van de bedrijfsadviseurs niet naar evenredigheid van het aantal leerbedrijven te gebeuren. Mijn inzet was om het totaal aantal leerbedrijven te verminderen en tegelijkertijd de samenwerking met de bedrijven te intensiveren. Toen we in 1997 hiermee begonnen, hadden we te maken met 55.000 adressen van leerbedrijven, nu zitten we op ca. 22.000 erkende leerbedrijven. Dat lijkt een bepaalde ondergrens te zijn. We kunnen nu meer in bedrijven investeren. Leerbedrijf zijn wordt exclusiever, dat is goed.”

“Als bedrijven een grotere rol krijgen in de beoordeling leiden ze beter op en voelen ze zich meer betrokken bij de leerling. Scholen kunnen de bedrijven daarin meer verantwoordelijkheid geven. Maar de scholen moeten zich ook realiseren dat ze de bedrijven met respect moeten behandelen. Dat gebeurt vaak, maar nog niet altijd. Ze moeten met de bedrijven afspraken maken over: om welke leerling gaat het, wat moet die leren, hoe is dat binnen het bedrijf te organiseren, hoe wordt de leerling beoordeeld? En dat kan ook. Als je met minder bedrijven samenwerkt, kun je als school makkelijker contact hebben.”

In 2007 stapte Gravemaker uit de dagelijkse leiding van Aequor en werd directeur special projects en internationalisering.

“Ik had het gevoel dat dingen zich begonnen te herhalen, zoals de evaluatie van de Wet Educatie Beroeps- onderwijs. De directeursbaan was heel breed en ik wilde de laatste paar jaar van mijn carrière met minder zaken bezig zijn, en meer intensief. Ook ging ik vier dagen werken. Internationalisering betekent bij Aequor heel veel. Eén van de onderwerpen is bijvoorbeeld de ondersteuning van onderwijsinstellingen in nieuwe EU-landen in het zoeken van aansluiting op de arbeidsmarkt. Hoe doe je arbeidsmarktonderzoek? Hoe betrek je bedrijven bij het onderwijs? Het eerste contact leggen is vaak al lastig. Wij zeggen dan: bel en zoek ze op. En we proberen ze te leren dat ze het moeten hebben over de problemen van de bedrijven en niet om geld moeten gaan vragen om hun eigen problemen op te lossen.”

En dit jaar met pensioen.

“Ik heb al een bestuursfunctie in de Ambassador Club, een soort rotary, en ik ben secretaris van de stichting GoTogo. Ik ben ook al gevraagd om parttime advieswerk te doen voor het opleidingsfonds voor de levensmiddelenindustrie en incidenteel als expert in internationale projecten. Ik ga meer lezen, fietsen en golfen. Nee, ik ga dus zeker nog niet stilzitten.”

Adverteren?

Het tijdschrift vakblad groen onderwijs is het enige blad dat zich speciaal richt op het groene onderwijs en agrarische belangenorganisaties. Het verschijnt 15 maal per jaar. Met vakblad groen onderwijs kunt u dus gericht deze doelgroep benaderen.

Voor inlichtingen over advertentiemogelijkheden, vraag naar:
Pieter Boetzkes,
Tormentilbeek 8,
5709 PK Helmond
Telefoon (0492) 55 69 03
Fax (0492) 55 69 04
E-mail pieter.boetzkes@silو.nl.

Verschijningstabel 2010

editie	sluitingsdatum	verschijning
02	02-02-2010	10-02-2010
03	23-02-2010	03-03-2010
04	16-03-2010	24-03-2010
05	06-04-2010	14-04-2010
06	20-04-2010	28-04-2010
07	11-05-2010	19-05-2010
08	01-06-2010	09-06-2010
09	22-06-2010	30-06-2010
10	24-08-2010	01-09-2010
11	21-09-2010	29-09-2010
12	12-10-2010	20-10-2010
13	02-11-2010	10-11-2010
14	23-11-2010	01-12-2010
15	07-12-2010	15-12-2010

Zet groenonderwijs.nl op je desktop!

S[i]LO